

1933: verkiezingen op 26 april

Tijdens de verkiezingen van 1933 verloren alle grote partijen een aantal zetels. Alleen de ARP onder leiding van Colijn kreeg er twee zetels bij. Welke maatregelen nam Colijn tegen de economische crisis? Denk je dat deze maatregelen de reden zijn geweest van de verkiezingswinst of zijn er nog andere redenen te bedenken?

Politieke verhoudingen in 1933

In Nederland was de economische crisis inmiddels goed merkbaar. De [SDAP](#) speelde met de leus "Brood aan allen, stemt rood" in op de economische situatie.

Ook een opstand van matrozen op het marineschip *De zeven Provinciën* kleurde de verkiezingen. Deze opstand voor betere salarissen vond plaats in februari en was hard neergeslagen: er vielen 23 doden. Doordat het marineschip in Nederlands-Indische wateren lag, werd de koloniale overheersing steeds meer een actueel onderwerp. De communisten verzetten zich tegen de Nederlandse overheersing in Nederlands-Indië: "Geen volk is vrij, dat een ander volk onderdrukt".

De meeste politici hadden maar weinig begrip voor de opstand van de matrozen: hoe goed werkte de democratie nog? De matrozen luisterden niet meer naar het gezag. In

Duitsland was Hitler via democratische regels benoemd tot hoofd van de regering. Moesten we ons in Nederland niet meer gaan beschermen tegen opkomend extremisme?

Veel nieuwe partijen deden dit keer mee aan de verkiezingen. In totaal deden er wel 54 partijen mee! Een deel van de nieuwe partijen zocht de extremen van het politieke spectrum op. Er kwam een extreemrechtse Algemeene Nederlandsche Fascisten Bond en een zeer linkse Revolutionair Socialistische Partij (RSP).

De partijleider van de [RSP](#), Henk Sneevliet, zat zelfs in de gevangenis voordat hij een zetel in de Tweede Kamer won. Hij had een ophitsende speech gehouden naar aanleiding van de opstand op het marineschip.

De [ARP](#) voerde twee soorten campagne: één campagne pro-Colijn – hun eigen lijsttrekker, zie affiche – en één campagne anti-SDAP. De sociaaldemocraten waren verdeeld over de kwestie van het marineschip. De ARP-ers verweten de sociaaldemocraten dat ze

“mensen vergiftigden door het zaad der ontevredenheid in de harten te zaaien”. Hiermee bedoelde ze *die* mensen van de SDAP die het terecht vonden dat mensen opstonden voor hogere looneisen op het marineschip. Sommige ARP-ers gingen zelfs langs de huizen om de SDAP zwart te maken. Colijn (ARP) presenteerde zich nog steeds als de grote man die het land wel veilig door de crisis heen kon loodsen: “Stemt A.R. Lijst voor krachtig staatsbestuur!”

[CPH](#) zette zich in voor de onafhankelijkheid van Indonesië.

Verkiezingen in 1933

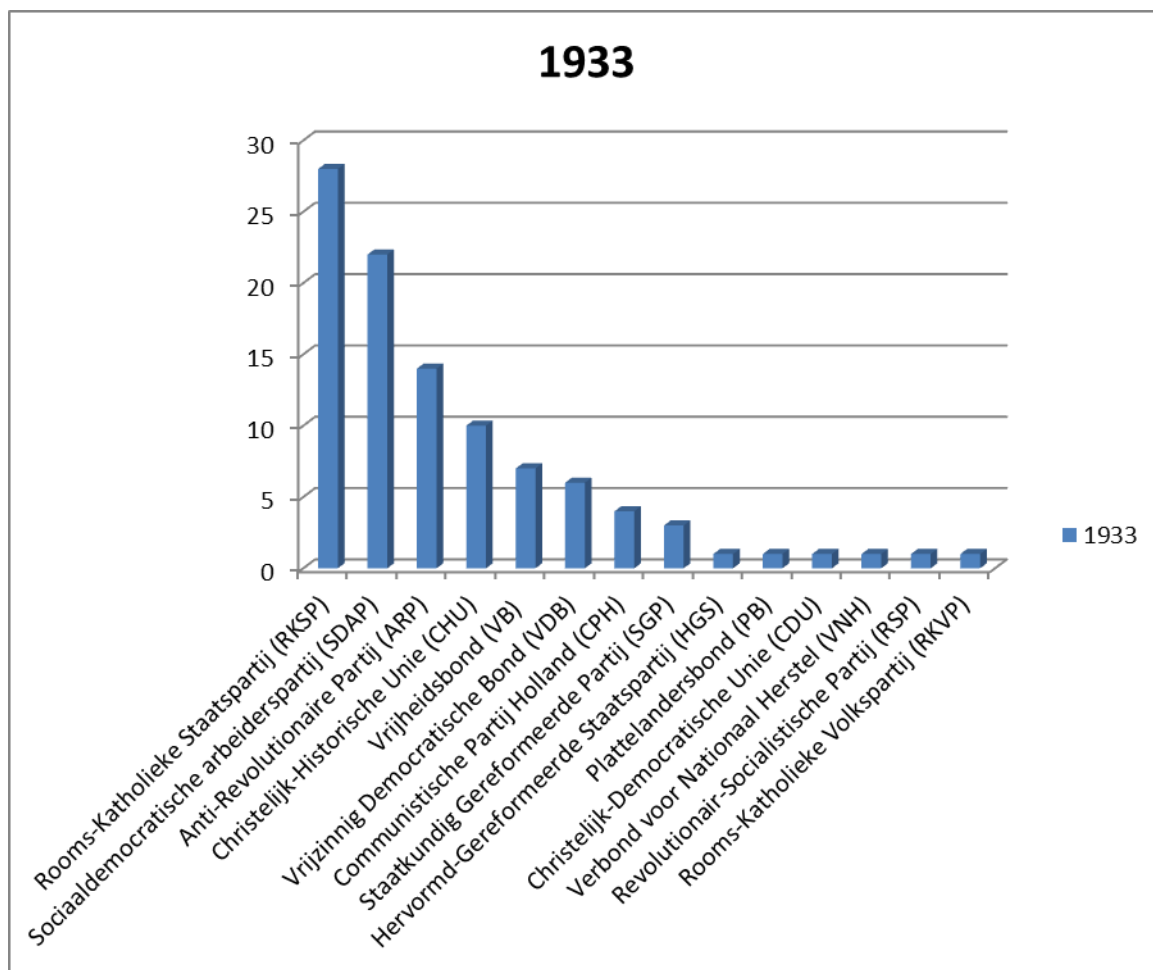
De SDAP had in deze dreigende tijden het ontwapeningsthema maar laten vallen. De economische crisis werd het belangrijkste thema voor de sociaaldemocraten. De oorzaak van de crisis lag volgens de sociaaldemocraten in het kapitalisme. Alle grote politieke partijen, behalve de ARP van Colijn, verloren zetels. De SDAP snapte daar aanvankelijk niets van, maar misschien had ze de burger toch te weinig oplossingen voor de crisis aangereikt?

De communistische partij zette zich vooral af tegen eerdere kabinetten die een economische crisis probeerden aan te pakken door lonen te verlagen. De [VDB](#) nam het in haar campagne vooral op tegen de ARP. De VDB vond de verheerlijking van één sterke leider, Colijn, maar niks. Het was belangrijk dat de macht bij een gekozen parlement bleef liggen: de democratie woog het zwaarst.

Wist je dat:

- ... er namens de communisten voor de eerste keer een Indonesiër, Roestam Effendi, in de Tweede Kamer kwam? De

Dit leidde tot het kabinet-Colijn II (RKSP, ARP, CHU, Vrijheidsbond, VDB, met in totaal 65 zetels).